

DUA

Sonsuz rahmetine açtım elimi,
Bütün dayanağım sensin Allah'ım.
Kapından ayırma tek bir telimi,
Her zerrem ismini ansın Allah'ım.

Sensin aydınlığım, gücüm, mecalim;
Sensin gündüz gece düşüm, hayalim.
Gurbette perişan olsa da halim,
Yüzüm hep zatına dönsün Allah'ım.

Gözlerim yollarda, kalbim hüzünde,
Kırk yıllık garibim şu yeryüzünde.
Kuluna sahip çık mahşer düzündeymiş,
Koyma ateşlere yansın Allah'ım.

Yaralı yüreğim sevginle dolsun.
Aşkın, hayatımın gayesi olsun.
Şefkati sınırsız, ihsanı bolsun;
Ruhum rahmetine kansın Allah'ım.

Sendedir ilacım, senden marazım.
Hiçbir taksimine yok itirazım.
Sana arzualım, senden niyazım,
Bırakma ışığım sönsün Allah'ım.

Garip odamdaki küçük pencere,
Açılış güllerin açtığı yere.
Hicran ateşiyle yanan çöllere,
Vuslat yağmurları insin Allah'ım.

Her sabah kokunu getirsin rüzgâr,
Her gece önüme düşsün yıldızlar.
Cemalinden başka ne maksadım var?
Göster, gözyaşlarım dinsin Allah'ım.

Şeyhettin YALÇINKAYA

GİDİYORUM

İşte gidiyorum, kırıklıklarım.
Sevinçlerim, kavgalarım, gülüşlerim.
Dönüpte, düşünmeden hayallerimden
Hayat vermek için yaşattıklarım
Gidiyorum işte,
Nefessiz,
Kıymetin görmeden.

Gidiyorum bu yerden, elimde üç beş valiz,
Sokaklarında eskittiğim çaput, esbablar
Ceplerim hala dolu, avuçlarımda terlettikim,
Baba, bacı, gardeş derken,
Geri kalan dost, ehbab ve insanlar

Mustafa PARLAK

BİR

*Kıbrıs
Manisi*

Babudsanın dalları
İsgele'nin yolları
Duydum yarım geliyor
Gümüşledim yolları

ÇIKMAZIM

Mutluluğun gözyaşları
Yüreğimde açan
Kırmızı bir gül kadar

Masum ve ıslaktı
Sen, sevdiğim kadın
Rüyalarımın giren
Çıkmazım

Başlangıcım ol benim
Haydi tut ellerimi
Aşka sevdaya dair
Ne varsa yaşanacak
Yeniden başlayalım ..

Alper ÖZSAKINÇ

MUĞLAK

Muğlak bir hengâmenin tam ortadayım
Kâh koşuyorum, kâh konuşuyorum durup dinlenmeksizin

Bazen bir mültecinin ağlamasına benziyor adımlarım
Tedirgin ve korkak ve biraz da belirsiz
Rahvan bir at dört nala koşuyor yüreğimden kalbime

Güneşimin farkına varıyorum gökyüzümde asılı duran
Benim güneşim de ışık veriyor ve gökyüzüm de masmavi

Bazen bir mültecinin ahına benziyor adımlarım
Tedirgin ve kararlı ve biraz da ah dolu.
Rahvan bir at şaha kalkıyor kalbimden yüreğime

Mehmet EKİCİ

bedel

âit olduğum hanelerden
kovuldum önce
itinayla kaydım düşüldü
bütün kütüklerden
adım da silinecektir nasıl olsa
dillerden, gönüllerden
günahkâr bir katoliktim de sanki
aforoza edildim
sığındığım her bir kiliseden

kıbleni şaştın mı bir kez
mülteci hayatlar kaderindir artık
sürüklenerek geçersin
sayısız boylam ve enlemden
bitkin düşer de her bir hücrenin
ve çoktan pes etmiştir de bedenim
inkâr eden yüreğine aldırılmaz
medet umarsın yaban ellerden
dilden düştün
gözden düştün
hâlden düştün ey er kişi
niyetler senin içindir
terk-i diyâr eylemenin vakti değil midir
yola düşmek gerekmez mi erkenden?

Turan BORANOĞLU

Bir Garip Adam

Sorma bana kimsin diye
Bir garip adam diyelim.
Bakmazsın bana ne diye?
Başka birin mi sevelim?
Sevdim, karşılık bulmadım,
Senden muradım almadım,
Bir türlü mutlu olmadım,
Başka yere mi gidelim?
Hayat bu kimseye kalmaz,
Gönül daldan dala konmaz,
Sevmeyene kimse bakmaz,
Senin için mi ölelim?

Hakan YOZCU

—SONELER—

Sone 3

Gönlün senin gönlüme kapanan bir aynaydı
Ürkek kardelenlerdi ellerin donuk karda
Lüle saçların bir kez boynuma dolanaydı
Şiirimle yaşardın ölümsüz mısralarda

Ah cici kız hayalin tutuşuyor camlarda
Mahzun bir çift hilaldir gözlerime bakıyor
Sensiz seninle mutlu bu tuhaf akşamlarda
Ellerin ellerimden fosfor gibi akıyor

Dal olsak da bir köke eğilmiş iki yana
Korkarım ki bu aşkın meyvesi yoktur sana
Mevsimsiz çiçeğini erken dökmüşse dalın

Güzellikler iksiri içmişsin kana kana
O kadar bel bağlama güzellik humasına
Tutsaktır pençesine zaman denen kartalın

Hüseyin Azmi CENGİZ

"Arayanlar bulamaz;
ama bulanlar hep arayanlardır."

[Beyazıt-ı Bistami]

yerli..
milli..
manevi..

Balkan Edebiyatından Seçmeler

ANNE SEVGİSİ NEDİR?

Anne, bilir misin ben seni ne kadar severim?
Kuş havayı ne kadar severse
Ben de seni o kadar severim.

Anne bilir misin ben seni ne kadar severim?
Her çocuk babasını ne kadar severse
Ben de seni o kadar severim.

(Ninniler, 1973. s.20)

Necati Zekeriya 1928-Üsküp

ÇARIN GÖZLERİ

Rüzgârın fısıltısıyla, ta yere kadar,
Paşa kılıcı tevâzu ile büküyor;
Tüylü ortanca başlarını lalelerin
Kırmızı bardakları üzerine kaldırıyor!

Güneş mavi yükseklikte gözükünce
Sabah hayr ola deyip selam verirler.
Çarşaf ve yorganını serince gece,
Rüyaların renkli dünyasına geçerler.

(Çarın Gözleri, Toplu Şiirler)

Cemalettin Latif 1957-Bosna

TOHUM

Yine bir tohum gömüldü;
Evren dibinde
Yarın canlanacak filiz olacak
Geçecek hayalin kırıklığı,
Ümit olacak, neşe olacak.
Sonra bir yemiş.
Ama bakarsın bahçıvan ham koparmış.
Değil mi ki dünya böyle
Değil mi ki asır böyle,
Ham da olsa yenecek

(Balkan ve Türk Edebiyatı Şiirleri, Mustafa AKTAN, s.19)

Hüseyin Alibabaoğlu 1956-İskeçe

KA-Fİ-YE-LER.

ne diye
bu suna
şu buna
kafiyeye?
başta taş
aşaya yaş
he'ye ney
tuhaf şey

kafiyeye
mantığı
o mantık
hediyeye
sandığı
bu sandık!
o mantık
bu sandık
ta sandık
ve yandık
ne yandık

hendese
kümese
tikilmak
hadise
kırkayak
adede
oyuncak
vesvese
gökbayrak
ölümse
gel dese
tak tak
mu-hak-kak

sorular
sordular
neden çok
nasıl yok
niçin var

sanatsız
papağan
neden çok
ve atsız
kahraman
niçin yok

çok ve yok
yok ve çok
aç ve tok
tok ve aç
tut ve kaç
saklambaç

neden çok
nasıl yok
niçin var

niçin'i
boğarken
piçini
yataкта
başlılar
şafakta
astılar

ve derken
nasıl yok
niçin var

bir varmış
bir yokmuş
karamuş
ve kokmuş
dünyamız
rüyamız
kapkara
mânzara

SEBİL VE GÜVERCİNLER

Çözülen bir demetten indiler birer birer,
Bırak, yorgun başları bu taşlarda uyusun.
Tutuşmuş ruhlarına bir damla gözyaşı sun,
Bir sebile döküldü bembeyaz güvercinler...

Nihayetsiz çöllerin üstünden hep beraber
Geçerken bulmadılar ne bir ot ne bir yosun,
Ürkmeden su içinler yavaşıca, susun, susun!
Bir sebile döküldü bembeyaz güvercinler...

En son şarkılarını dağıtarak rüzgâra,
Beyaz boyunlarını uzattılar taslara...
Bir damla suya hasret gideceklermiş meğer.

Şimdi bomboş sebilden selviler bir şey sorar,
Hatırlatır uzayan dem çekişleri rüzgâr
Mermer basamaklarda uçuşur beyaz tüyler.

Ziya Osman SABA

DEV AYNASI

Bugün cehaleti gördüm gözlerimle,
Ete kemiğe bürünmüştü.
Bir küçük kıvılcım bekliyordu alevlenmek için
Bir küçük serzeniş, isyan için
Ve karamsarlık, teslimiyet için
Ve ardından pişmanlık bekliyordu onu
Geri dönüş için.
Bugün cehaleti gördüm gözlerimle,
Gözlerinde.

Süveyda EKİCİ

KARANFİL

beyaz bir buluttan bir gün ansızın..
bir karanfil düştü parmaklarıma.
gözlerime kuşlar dolu bir kızın
elleri karıştı ırmaklarıma..
ıslak bir yürektir bende karanfil
ruhum, kokusunun dilencisidir..
haşım, bu bir alev damlası değil
büyük yangınların habercisidir..

o kızıl bir deniz bense tenhayım
onda umut, bende yalnızlık büyü..
ne dünya sonsuzluk, ne ben dehayım,
içimde sadece şairler uyur..
bütün şiirleri söyleyen benim
bütün çiçeklerin adı KaRaNFİL
her akşam bir yaprak olur kefenim
haşım, bu bir alev damlası değil.

Nurullah GENÇ

Ben Sizin Rabbiniz Değil miyim? (Araf Suresi- 172)

Sen sürprizlerin Rabbinin,
Bir de özgür çiçeklerin.
Kayaların gücünü alt eden
İnatçı tohumların,
Kıyamda duran ağaçların
Rızıkına razı karıncaların Rabbinin...

Sen lütufların Rabbinin,
Bir de alın teri damlasının.
Dünyanın tüm kirine rağmen
Temiz bakışlı çocukların
Cömert ellerin
Şefkatli kolların
Gülümseyen gözlerin Rabbinin...

Sen mucizelerin Rabbinin,
Bir de rahimde atan yüreğin.
Ortadan ikiye bölünenlerin
Gökteki ayın, Kızıldeniz'in
Geceyi kıran aydınlığın
Sen sabahın Rabbinin...

Sen selamın Rabbinin
Bir de şaşmaz terazilerin.
Zulüm kuşatırken insanlığı
Hala sızlayabilen vicdanların.
Dili ah dolu mazlumların,
Hakkın, haklının,
Haksızlığa karşı duranın Rabbinin...

Ayşe İSMETOĞLU

* Halkımız içinde bir zümre var ki yalnız "bilmediğini bilmez", bundan başka her şeyi bilmek iddiasındadır. Hekim değildir, lakin hekimleri küçümser, öntüne gelene ilaç tavsiye eder. Evlenmesini asla bilmemiş, içi dışı çirkin bir karı almıştır; böylelikle her gence evlenme usulü öğretir. Bir çok para harcayarak yaptırdığı ev ahıra benzer, mamafih Mimar Sinan'ı bile beğenmez...

* Kim bilir şimdiye kadar kaç hayvan yükü kitap okudun? Ne anladın? Hiç, değil mi? İnsanların bilgisi nedir? Bencilik ve zevklerinin ihtiyacı olan sanatlarla ait şeylerdir. Ancak hak ve gerçekle ilişkili ne bilirler? Hiç!

* Karamsarlık, neşeye göre daha buluşucudur.

* Çok fazla derinlere daldığımız farkedilen bir arkadaş: -Yine neyin var? dedi. -Hiç, dedim.

Bu "hiç" yalnızca o andaki halimi açıklamak için söylemişti. Ağzımdan çıkan bu "hiç" kelimesi aslında kainatı tarif ediyordu.

* Sakın âlem, büyük bir tımarhane olmasın, dedim.

* Ne arıyorsun?

Ebedi hayatı mı?

Zavallı dostum!

Bu gecici hayatta ne buldun ki onun ebedisini arıyorsun?

Sana soruyorum: Bu hayatta ne var?

* Bir şey pahalya elde edilmedikçe kıymeti bilinmez.

* Elif mi noktadan, yoksa nokta mı eliften çıktı?

KİTAP OKUMA NOTLARI

ÂMAK-I HAYAL

Şehbenderzade Filibeli Ahmet Hilmi
Asıl adı Ahmet Hilmi'dir (1865-1914).
Günümüzde Bulgaristan sınırları içerisinde yer alan Filibe'de (Plovdiv) doğmuştur. Babası, Babaoşazade Şehbender (Konsolos) Süleyman Bey, annesi ise Kafkasyalı Şeykiye Hanım'dır. Babasının şehbenderliğinden dolayı "Şehbenderzade"; Filibe'de doğmuş olmasından dolayı da "Filibeli" lakaplarını kullanmıştır.

- Saadet nedir?
Hazreti Musa:
"Saadet, benliği hırs fıruvunundan kurtarmaktır."
Hazreti Adem:
"Saadet, şeytana uymamak ve Havva'ya aldanmamaktır."
• Her insanın hayatında, hakikat yolculuğu farklı bir noktadan ve farklı yollara girerek başlar. Bir dairenin etrafındaki sonsuz noktalar gibi, her bir nokta, noktalarının farkına vardığı zaman, bir uyanış başlar: "İnsanlar uykudadırlar; önce uyanırlar," hadis-i şerifinde buyrulduğu gibi "ölmeden önce ölmeye" koyulmanın başlangıcıdır bu uyanış.
- Dindar ve çok iyi bir annenin sonsuz özeni ile geçen çocukluğum, bende sökülmez bir din duygusu ve yıkılmaz bir ahlak ilkesi ortaya çıkarmıştır.
- İnsan, doğanın bahçesinde yetişmiş güzel, değerli bir çiçek ise de akıl denilen koku ile diğerlerinden ayrılan bir çiçektir.

[Kitaptan alıntılar.]

ATALAR SÖZÜ Leyleğin ömrü laklakla geçer.

ahbap:

LUGATÇE

Kendisiyle yakın ilişki içinde olunup sevilen sayılan kimse. Arapça aḥbāb "sevgililer, dostlar" sözcüğünden alınmıştır. Arapça ḥbb kökünden gelen ḥabīb "sevgili, dost" sözcüğünün çoğuludur.

HİKÂYESİ

Reşat Nuri GÜNTEKİN

Feride, küçük yaşta anne ve babasını kaybeder. Tezyesinin korumasıyla bir Fransız yatılı okulunda okur. Yaramazlıkları yüzünden arkadaşları, okulda, ona "Çalkıuşu" adını takarlar.

Feride, yaz tatillerini teyzesinin köşkünde geçirir. Tezyesinin yakışıklı oğlu Kamuran ile birbirlerini severler ve nişanlanırlar. Feride, düğün günü, bir kadının getirdiği mektuptan Kamuran'ın İsviçre'de iken Münever adında hasta bir kızla ilişkisi olduğunu, ona evlenme sözü verdiğini öğrenir öğrenmez, her şeyi yüzüstü bırakıp kaçar. Feride, Anadolu'nun çeşitli yerlerinde (Zeyniler Köyü, Bursa, Çanakkale ...) öğretmenlik yapar.

Çok idealist bir kızdır. Güzelliği başına bela olur. Çeşitli dedikodular çıkar. Zeyniler Köyü'nde iken tanıştığı Doktor Hayrullah Bey'le Kuşadası'nda ikinci kez karşılaşır. Babacan bir adam olan Hayrullah Bey, Feride'yi kızı gibi korur; halkın dedikodusu üzerine onunla kağıt üzerinde evlenir; fakat aralarında sadece "baba - kız" ilişkisi vardır.

Feride, öğretmenliğe başladığı yıllarda bir "günlük" tutmuştur. Hayrullah Bey bu defteri bulur, okur ve saklar. Hastalanınca, Feride'ye kendisinin ölümünden sonra tezyesinin yanına gitmesini ve verdiği kapalı zarfı Kamuran'a teslim etmesini vasiyet eder.

Dördüncü sınıftaydım. Yaşım on iki kadar olmalı. Fransızca muallimimiz Sor Aleksis, bir gün bize yazı vazifesi vermişti. "Hayattaki ilk hatıralarınızı yazmaya çalışın. Bakalım neler bulacaksınız? Sizin için güzel bir hayat temini olur," demişti.

Hiç unutmam; yaramazlığımdan, gevezeliğimden bıkan öğretmenler, o sınıfta beni arkadaşlarımdan ayırmışlar, bir köşede tek kişilik bir küçük sıraya oturtmuşlardı.

Müdirenin söylediğine göre, ders esnasında komşularımı lakırdıya tutmamayı, uslu uslu muallimi dinlemeyi öğreninceye kadar orada bir sürgün hayatı geçirmeye mahkûmdum.

Bir yanımda kocaman bir tahta direk vardır. Ne yapılsa sınıftan çıkarılmasına imkân olmayan ve ara sıra çakımın ucuyla ötesine bei isine açtığım yarıcıklara stoik bir vakarla tahammül eden sessiz sedasız, ağırbaşlı ve upuzun bir komşu.

Öte yanımda manastır terbiyesinin istediği serin ve mağrur loşluğunun için yapılmışa benzeyen ve panjurları hiç açılmayan bir uzun pencere dururdu. Ehemmiyetli bir keşif yapmıştım. Göğsümü sıraya yaslayıp çenemi biraz yukarı kaldırdığım vakit panjurların arasından gökyüzünün bir parçasıyla bir büyük akasyanın yaprakları arasından tek bir apartman penceresi ve bir balkon parmaklığı görünürdü

Doğrusunu söylemek lâzım gelirse, manzara hiç de zengin değildi. Pencere her zaman kapalı durur, balkon parmaklığına hemen daima bir ufak çocuk şiltesi ile yorgan asılırdı.

Yaz tatillerimi Besime Tezlem'in Kozyatağı'ndaki köşkünde geçirirdim. Buradaki çocuklardan bana hayır yoktu. Besime Tezlem'in kızı Necmiye, annesinin dizi dibinden ayrılmayan, sessiz ve biraz da hastalıklı bir çocuktur. Kâmrân Ağabeyi'nin hemen hemen bir eşi idi. Bereket versin, etrafta muhacir çocukları vardı. Onları bahçeye toplayarak başlarına geçer, akşama kadar adeta kudurdurdum.

Geceye doğru güneşten yüzümün derisi pul pul olmuş, yaralı ellerimle eteklerimin yırtıklarını kapatmaya çalışarak içeri girince, teyzem saçını başını yolar, bir kucak parlak tüyüğünü altında ara sıra pembe ağzını açarak esneyen ve o haliyle alık ve tembel Van kedilerine benzeyen Necmiye'yi bana misal gösterirdi. Usluluğu, okumuşluğu, nazikliği, terbiyesi ve daha bilmem neleri ikide birde başıma kakılanlardan biri de Kâmrân'dı.

Bugün, akşama doğru bir Çeçen arabasıyla Zeyniler'e geldim. Maarif Müdürü, galiba yolları şimendifer yürüyüşüne göre ölçüyor. Çünkü: "Nihayet iki saat" dediği yol tam sabahın onundan geceye kadar sürdü. Ne yapısın mübarek adamcağız! Kabahat kendisinin değil, kâh dağ yamaçlarına tirmanan, kâh kurumuş sel çukurlarına inen Zeyniler yoluna dışı şimendifer yaptırılmamış olanların.

Hacı Kalfa'nın ailesi, beni şehirden yarım saat uzaktaki bir çeşme başına kadar selametlemeye geldi. Bütün aile, bir düğüne, daha doğrusu bir cenaze alayına gider gibi giyinmişti.

Arabanın hazır olduğunu haber vermeye geldiği vakit, az kaldı Hacı Kalfa'yı tanıyamıyordum. Beyaz peştemalını, taşlıklar, sofalar ve merdivenlerde, kendine göre bir ahenkle sürüdüğü şıp şıp terliklerini çıkarmış, arkasına soluk çuhadan yakası kapalı uzun bir ceket, ayaklarına imam galoşları giymişti. Aziyeye biçiminde kocaman bir kırmızı fes, saçsız başını kulaklarına kadar örtüyordu. Samatyalı Madam'la Hayganuş'un ve Mirat'ın tuvaletleri de onunkinden aşağı değildi.

müzik

Çırpıncırdın Karadeniz

Çırpıncırdın Karadeniz
Bakıp Türk'ün bayrağına
Ah ölmeden bir görseydim
Düşebilsem toprağına

Sirmalar sarsam koluna
İnciler dizsem yoluna
Fırtınalar dursun yana
Yol ver Türk'ün bayrağına

AZERİN
(Anaxarım Elibar qızı Tağıyeva)

DİNLE

Kafkaslar'dan aşacağız
Türklüğe şan katacağız
Türk'ün şanlı bayrağını
Turan ile asacağız

sinema

Cep Herkülü: Naim Süleymanoğlu

Senaryo: Barış Pirhasan
Yönetmen: Özer Fezioğlu-2019 (Süre: 2 saat 20 dakika)
Oyuncular: Hayat Van Eck, Yetkin Dikinciler, Selen Öztürk

film'den unutulmaz replik'ler

- ★ "Adım Naim, Soyadım Süleymanoğlu."
- ★ "Hayatta sahip olduğunuz her şeyi kaybedebilirsiniz. Evinizi, işinizi hatta sevdiğinizinizi. Ama bir insanın hayatta kaybedebileceği en zor şey kimliğidir."
- ★ "Şu listeden istediğin Bulgar isimini seç. Biz zorlamıyoruz."
- ★ "Senin de yaşını büyütmüşler Naim kardeş, olimpiyatlara katılabilmek için. Bizim memleketinde de 17 yaşında çocuğun yaşını büyütümler asabilmek için."
- ★ "Naim kardeş bundan sonra için rahat olsun, bizim canımızı almadan kimse seni alamaz."
- ★ "Bizim adlarımızı değiştirdiler... çok zulm yaptılar... Ben bunları dünyaya duyurabilmek için kaçtım... Herkes duysun istiyorum."
- ★ "Bir gün öleceğimi bilsem de bu haykırmıştımdan asla vazgeçmeyeceğim."

İZLE

KİTAP/LIK

DÜNYA KLASİKLERİ

Arthur Schopenhauer
(22 Şubat 1788 – 21 Eylül 1860)

ESERLERİ

- ve Bilgelik, Tartışma Sanatının İncelikleri, Akıl Zayıflığı. (Çev. Ahmet Aydoğan)
- İnsan Doğası Üzerine. (Çev. Elif Yıldırım)
- Edebiyat Dersleri. (Çev. Arzu Eti Polat)
- Merhamet. (Çev. Zekai Kocatürk)
- Haklı Çıkma Sanatı. (Çev. Hüseyin Salihoğlu)
- Dünyanın İstirabı Üzerine. (Çev. Ferhat Jak İçöz)

- Aşkın Metafiziği. (Çev. Selahattin Hilav)
- İstenç ve Tasarım Olarak Dünya. Parerga ile Paralipomena. Ruh Görme Üzerine. (Çev. Levent Özşar)
- Yaşam Bilgeliği Üzerine Aforizmalar, (Çev. Mustafa Tüzel)
- Okumak, Yazmak ve Yaşamak Üzerine. Aşka ve Kadınlara Dair. Aşkın Metafiziği. Seçkinlik ve Sıradanlık Üzerine. Hayatın Anlamı. Ölümün Anlamı. Üniversiteler ve Felsefe. Hukuk, Ahlak ve Siyaset Üzerine. Bilim

MOTİF & SANAT

SELÇUKLU KİLİM MOTİFLERİ

Kilim Motifleri; anıları, duyguları, acı ve tatlı hatırları ve doğaya ait birçok figürü üzerlerinde taşır. "Kirkittli dokuma" (kilim, cicim, sumak, zili, halı) kategorisindeki KILIM dokumayı ilk kez bulan ve geliştirenler Türklerdir. Dünya üzerinde 30°-45° kuzey enlemleri arasındakı tüm Asya'yı kuşatan bölgeye "kirkittli dokuma kuşağı" denilmektedir. Bu kuşakta yer alan bölgeler ise Suriye, Türkiye, Osmanlı İmparatorluğu'nun Balkanlardaki toprakları, Doğu Kafkasya, İran, Orta Asya, Moğolistan, Çin ve Hindistan'dır.

Ahmet KABAKLI

"Fatih söyler" adlı şiirin şu mısralarını hatırlıyorum:

İlim başımız tacıdır:
Hikmet ilen bilişiz!
Şairler sofram başıdır:
Sohbet ilen halleşiriz!
Sevda padişah işidir:
Usul ilen sevişiriz!

Gerçek bu. Otuz yıllık saltanatı hemen at sırtında, fetihler, savaşlar ile geçmiş.. Anadolu ve Rumeli'de Türk birliğini kurmakla dolmuş olan benzersiz hükümdar, etrafını dolduran bilginler ve şairlerle sohbet zamanı da bulmuş; İstanbul'u baştan uca imar da ettirmiş, medreseler de açmış; hatta Avnî mahlâsı (takma adı) ile bir de küçük Divân vücûda getirmiştir. Zaten şaşılacak şey: Osmanlı padişahları arasında, şair veya musikişinas olmayan, hemen hemen yok gibidir. Fatih'in kendisi şair, iki oğlu; Şehzade Cem ile Sultan Bayezid de şairdir. Fatih'in tasavvufîta, hikmette mürşidi Akşemseddin de... Diğer bir hocası, Bursa Veliyüddin oğlu Ahmet Paşa da şairdirler.

Saray'da ve civarda başka şairler de vardır: Necati Bey, Konyalı Nizami, Zeynep Hatun, Mihri Hatun, Visâli, Mevlid Şairi Ahmet bunlar arasındadır. Biz burada sadece, İstanbul fatihinden ve en yakınlarından çeşniler sunacağız.

Fatih'in "Avnî" mahlâsı ile bir divânı olduğunu söyledik. Bu divânda vezne ve dile hâkim, ahenkte, anlamda usta bir şair gücünde görünen Sultan Mehmet, cihangirlik, fatihlik ve padişahlık şahsiyetini başarıyla gizleyebilmektedir.

Tam tersine, herhâlde Divân şiiri havasına uyma meylinde, tasavvufa yakınlığından ve alçak gönüllük şanından olsa gerek; kaygısız, rind, âşik, düşkün bir şair gibi konuşmaktadır. Yalnız birkaç beyit sunacağım:

Bir güneş yüzlü melek gördüm ki âlem mâhıdır
Ol kara sümbülleri âşıkların âhıdır.

Gamzesi öldürdüğüne, lebleri canlar verir
Var ise, ol ruh-bahşın dini İsâ râhıdır.

Avniyâ kılma güman kim sana râm ola niğâr
Sen Sitanbul şâhısın, ol Galata'nın şâhıdır.

Bütünyle âşikane olan bu nükteli gazelde, Fatih, şunları söylüyor:
(Âlemi ay gibi aydınlatan, güneş yüzlü bir güzel gördüm. Onun sümbül gibi kara saçları, âşıklarının çektiği ah'ların dumanından meydana gelmiş ... Gamzesi (yan bakışı) ile öldürdüğü âşıklarına, dudağı ile can veren o güzelin, dini, eğer varsa, mutlaka Hristiyandır... Ey Avnî (Fatih) o güzelin sana râm olacağını hiç ümit etme. Çünkü sen İstanbul'un padişahı isen, o da Galata'nın sultanıdır.)

Bir başka gazelinden aldığımız şu iki beyit ise, daha çok tasavvufa yakındır. Cihangirliğine yakışan yüksek tevazu ile, dünya saltanatı küçümsenmekte, Allah'a kul olmanın değeri ulanmaktadır:

Benim sen âh-ı mehrûya kul olmak iledir fahrim
Gedâ-yı dilber olmak yeğ, cihanın padişahından

N'ola oldu ise Avnî cihan sultanların hanı
Ki düştü üstüme sâye, senin destin hûmasından.

(Ben ancak, senin gibi nurdan (ay çehrelî) bir ulu şâh'a kul olmakla öğünürüm. Çünkü, senin gibi bir güzelin lütf isteyicisi (dilencisi) olmak, cihan padişahlığından daha iyidir... Avnî (Sultan Mehmet) cihan sultanlarının hanı oldu ise ne var bunda! Olsa olsa, sen, Huma Kuşuna benzeyen elinin gölgesini üstüme düşürmüşsün de, başıma devlet kuşu ondan konmuş olabilir.)

(Bir cennet kuşu olan Huma'nın gölgesi, kimin başına düşse, o kişi hükümdar olurmuş . Bu son beyitte asil Huma'nın Allah olduğunu belirterek, o efsaneye işaret ediyor.)

Fatih'in mürşidi ve İstanbul'un manevî fatihi bilinen Akşemseddin'in, elimizde fazlaca şiiri yoktur. Yalnız, onun da mürşidi olan Hacı Bayram-ı Velî'ye hasretli övgü mahiyetinde -halk tarzında- uzun bir şiirinin iki dördlüğünü alıyorum:

İrak mıdır yollarınız
Taze midir gülleriniz
Hüb söyler bülbülleriniz
Hacı Bayram, pîrim sultan!

...
Sensin Allah'ın velisi
İki cihanın dolusu
Evliyaların ulusu
Hacı Bayram, pîrim sultan!

Fatih'in diğer hocası Ahmet Paşa, Divân şiirimizin, 15. asırda iki en büyüğünden birisidir. 53 günlük büyük kuşatmada bulunmuş ve İstanbul'a Topkapı'dan, Fatih'in ancak bir at başı arkasından girmiş olmasına rağmen, ne yazık ki, İstanbul fethi gibi tarihin en büyük bir hâdisesini anlatan tek bir mısraı yoktur.

GAZEL

Bir güneş yüzlü melek gördüm ki âlem mâhıdır
Ol kara sümbülleri âşıkların âhıdır.

Kareler giymiş meh-i tâbân gibi ol serv-i nâz
Mülk-i Efrengin meğer kim hüsn içinde şâhıdır.

Ukde-i zünnârına her kimse kim dil bağlamaz
Ehl-i îmân olmaz ol, âşıkların gümrâhıdır

Gamzesi öldürdüğüne, lebleri canlar verir
Var ise, ol ruh-bahşın dini İsâ râhıdır.

Avniyâ kılma güman kim sana râm ola niğâr
Sen Sitanbul şâhısın, ol Galata'nın şâhıdır.

Avni

(Fatih Sultan Mehmet)

Bunun sebebi de Divân şiiri yolunda, kaidelere sıkı sıkıya bağlı olmak mecburluğunu duyması olabilir.

Ahmet Paşa'yı bu sayfalarda: "Vay gönül, vay bu gönül, vay gönül, eyvay gönül!" redifli meşhur "Murabba"ı ile tanıtmıştık. Burada sadece bir gazelinden bir beyit:

İsterim hüsnün gibi çevrine pâyân olmasın
Tek seni sevmek cihan halkına âsân olmasın.

(İsterim, güzelliğin gibi cefana da bitip tükenmek olmasın... Tek, seni sevmek, bu cihanda yaşayanlara kolay olmasın.)

Sultan Mehmet'in iki oğlu, Sultan II. Bayezid ile şehzade Cem de, çok usta şairlerdir. Fatih'in bu iki oğlu arasındaki talihsiz kavgalar, Cem'in Hristiyanlar elindeki esirlik macerası ve bu münasebetle, kardeşi Sultan Bayezid'e yazdığı sitem şiirleri belki başka bir sohbetimize konu olacaktır. Burada sadece, Fatih'in en yakını olan bu iki şairden birkaç beyit sunacağım:

Sultan Bayezid'den: (1447-1512)

Hudâyâ, Huda'lık sana yaraşır
Nitekim gedalık bana yaraşır.

Çü sensin penahı cihan halkının
Kamudan sana iltica yaraşır.

Şeh oldur ki kulluğun ide sana
Kulun olmayan şah, geda yaraşır.

(Ey Tanrım, Allahlık ancak sana yaraşır, nitekim, senin karşında yalvarmak (dilencilik) da bana yaraşır... Çünkü sen, bu cihan halkının sığınacağısın, herkesin sana sığınması yaraşır. Padişah odur ki, senin kulluğunu yerine getirsin. Kulun olmayan şah, ancak dilenci olmaya lâyıktır.)

Şehzade Cem'den: (1459-1494)

Câm-ı cem nuş eyle ey Cem, bu Frengistan'dır
Her kulun başına yazılan gelir, devrandır.

Hükmedenler bu cihan mülküne şark u garb'da
Ger Süleyman, ger Sikender cümlesi mihamdır.

Ver salâtı Mustafa'ya, ta ki Hak azad ede
Şol yiğitler kim Frenk'te bend ile zindandır.

Şehzade Cem, bu şiiri, Fransa'da Nis şehri yakınında, Sassenage şatosunda mahpus hayatı sürerken üzüntü ve kahırla yazmış olabilir. Şiirin diğer bölümlerinde kardeşi Bayezid'e sitemler vardır. Ben sadece hikmet söyleyen üç beyti aldım:

(Ey Cem, burası nasıl olsa Frengistan'dır... Onun için durma Cem'in kadehini (içkiyi) nuş et.. Her kulun başına ne yazıldı ise o gelir, devrandır bu. (Kahırılma).. Bu dünya mülküne Doğu ve Batı'da hükmedenler, ister Hz. Süleyman olsun ister Büyük İskender, hepsi de nihayet misafirdirler... Sen (Ey Cem) Muhammed Mustafa'nın, namazlı, dualı yolunu tut ki, Allah, Frengistan zindanını da zincire vurulmuş yiğitleri azat eylesin...)

Şiir İncelemeleri, Türk Edebiyatı Vakfı, 2. Baskı, 2003, s.81-85

